

Oleg Serebrian

Pe kontrasens

Roman

R o t o n d a
CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md

cartier.md

Cărțile Cartier pot fi procurate online pe shop.cartier.md

și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.

Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.

Tel.: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria online, shop.cartier.md.

Tel.: 068 555 579. E-mail: vanzari@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEx 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210 80 51

E-mail: romania@cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură.

Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Rotonda* este coordonată de Em. Galaicu-Păun

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Valentin Guțu

Coperta: Vitalie Coroban

Design/ tehnoredactare: Marina Darii

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Oleg Serebrian

PE CONTRASENS

Ediția I, aprilie 2021

© 2021, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Serebrian, Oleg.

Pe contrasens: Roman/ Oleg Serebrian; coperta: Vitalie Coroban. – [Chișinău]: Cartier, 2021

(Tipogr. „Bons Offices”). – 520 p. – (Rotonda/ colecție coordonată de Em. Galaicu-Păun,

ISBN 978-9975-79-907-2).

1000 ex.

ISBN 978-9975-86-493-0.

821.135.1(478)-31

S 48

Ajunsesem la Peenemünde pe înserate, odată cu un amurg purpuriu ce se zbătea ca o salamandă în apele tremurânde ale mării. Am parcat mașina pe marginea șoselei, aproape de intrarea în localitate, și m-am îndreptat spre țărm pe o potecă de pădure. Deși eram la mijlocul lunii mai, seara se dovedi destul de răcoroasă. Sezonul turistic încă nu începuse, plaja era deșartă, numai în depărtare, spre Karlshagen, se vedea un cuplu cu doi copii care urmărea apusul. M-am apropiat de apă, gustând din amalgamul de miasme și lumini ce se descompuneau în liniștea desăvârșită a serii. Marea, de o culoare lipsită de concretețe, arăta adormită. Doar de-a lungul țărmului pleoscăiau vlăguite, în linii oblice, niște valuri scunde. Totul era negrăit de frumos, deși ceva mă asupra și mă întrista în tihna acelei întinderi de pustietate. Îmi închipuisem de atâtea ori locul ăsta, de-atâtea ori îl zărisem prin frânturi de vise, în niște secvențe de imagini statice, uimitor de clare și oarecum alarmante, încât aveam în clipa asta o senzație tulburătoare de déjà-vu. Nu, nu putea fi vorba de iluzii, de întipăriri induse: erau niște memorii genetice, niște amintiri netrăite, pe cât de limpezi, pe atât de obscure.

Mi-am întors privirea spre dunele îmbăiate în lumina roz a sfârșitului de zi, încercând să ghicesc locul unde putea fi făcută fotografia pe care i-a trimis-o Alex bunicii, însă nu vedeam nicăieri tufe de liliac înflorit. I-aș fi deslușit numaidecât mirosul, dar văzduhul translucid al serii era parfumat doar de izul amărui de mare și conifere. Nu se zăreau nici măcar plantațiile de trandafir sălbatec, atât de comune pentru litoralul din Pomerania.

Se făcuse ora opt când am revenit la mașină, iar peste câteva minute eram deja în fața casei doamnei Nagel, o construcție în

stil tradițional pomeranian, nu prea mare, parcă gârbovită de povara unei mansarde înalte, acoperite cu stuf, peste care trona un hogeac de cărămidă. Pereții albi, proaspăt vopsiți, contrastau vesel cu ușile și ferestrele zugrăvite în roșu-carmin și verde palid. Grădina largă era inundată de o iarbă fragedă și sănătoasă, presărată cu lalele scunde – albe, galbene și roșii. Tocmai mă gândeam că totul era întreținut ireproșabil când proprietăreasa, o femeie trecută de 40 de ani, îmi ieși în întâmpinare.

— Sunteți punctual. Gertrude Nagel, se prezentă ea, întinzându-mi mâna.

— Woldemar Skawronski.

Mă privi atent, cu alura neînduplecată a unui vameș, apoi îmi analiză cu interes mașina. La telefon mi-o imaginasem mai în vârstă, poate din pricina vocii un pic dogite. După felul cum se ținea părea să fie pedagog ori polițist.

— Aveți o casă frumoasă, cred că e și veche, am spus eu, scoțând valiza din portbagaj.

Constatarea i-a plăcut. Își duse mâinile la spate și cercetă cu mândrie gospodăria, care, în lumina galeșă a amurgului, căpătase o culoare oranj-violetă.

— Da. Străbunicul meu a ridicat-o. Nu e chiar atât de veche. Găsiți case mult mai vechi pe Usedom.

Controlul facial a fost trecut cu bine, pentru că mina ei prudentă s-a mai relaxat.

— Haideți să vă arăt odaia. Mai aștept diseară o familie din Neubrandenburg. Aveți noroc de ei, altfel nu vă acceptam. Un bărbat care călătorește singur... Niciodată nu știi ce-i în capul lui. Eu stau doar cu fiică-mea.

— În privința mea puteți fi absolut liniștită, am zis eu râzând. Nu mă interesează lucruri prea comune.

— Tocmai ăștia sunt cei mai periculoși, punctă ea cu o severitate prefăcută.

Am urmat-o la mansardă, urcând pe o scară de lemn în formă de spirală, cam lunecoasă și abruptă.

— Atenție la tavan. Casa nu e prevăzută pentru cei cu înălțimea dumneavoastră.

Odaia pe care mi-o oferea era cam întunecoasă, în schimb destul de spațioasă, foarte curată și amenajată cu gust. Mobilă era atât cât trebuie – un pat flancat de două noptiere, un balansoar împletit din răchită, un dulap vechi țărănesc pentru haine. Ca și în curte, se simțea peste tot mâna unei gospodine riguroase, dar și mirosul de levănțică și lemn vechi.

— Foarte frumos. Îmi place. E ceea la ce mă așteptam, am zis eu, lăsând valiza pe podea.

De astă dată m-a privit aproape binevoitor.

— Televizorul e jos, în salon, dacă...

— Nu mă uit defel la televizor.

Îmi schiță ca răspuns un surâs palid.

— Dacă doriți, vă pot servi un ceai. Sper că nu vă este foame. Nu găsiți nimic ca lumea aici. Trebuie să mergeți tocmai la Zinnowitz dacă sunteți alintat la mâncare.

— Am luat cina la Wolgast, dar un ceai voi bea cu plăcere. Cobor în câteva clipe.

Femeia mai aruncă o privire de control peste cameră, recăpătându-și subit mina severă.

— Atunci vă aștept jos în zece minute. Și vă rog să achitați tot acum.

Când am coborât, am găsit-o aranjând vesela de faianță albastră pe o măsuță din salon.

— Afară e cam răcoare, mă lămuri ea. Cred că e mai potrivit să rămâneți aici.

— Cum găsiți că e bine. Mie-mi plac frigul și întunericul.

M-a cercetat cu o privire iute, trecându-mi cu vederea preferințele.

— Faceți-vă comod în fotoliu. Vă pot oferi și o prăjitură cu dulceață de trandafir.

— Nu, mulțumesc.

M-am așezat pe locul care mi-a fost indicat, uitându-mă împrăștiat prin încăperea învăluită de lumina catifelată a serii.

— Îmi păreți cunoscut. Puteam să vă văd undeva? se interesă ea, turnându-mi ceaiul.

— Mi se spune des așa ceva. Am o față foarte comună, probabil.

— Știți bine că nu e deloc așa.

Se uită la mine mai cu luare-aminte, așezându-se într-un jilț de lozie din celălalt capăt al camerei.

— Ați mai fost în Pomerania?

— La Stralsund și pe Rügen, dar pe Usedom sunt pentru prima dată.

— Faceți ciclism sau drumeții? Păreți a fi un tip sportiv.

— Da, dar nu pentru asta am venit.

— Vă interesează ceva anume?

— Deocamdată, cel mai mult vreau să văd cimitirul.

— Nu mai înțeleg dacă glumiți ori vorbiți serios.

— Vorbesc întotdeauna serios, mai ales atunci când glumesc. Pe bune, mă interesează cimitirul. Pentru el am venit. Și pentru muzeul tehnic.

— E cineva din apropiați îngropat aici? Sau e un interes profesional? Sunteți jurnalist?

— Nu. Sunt lector universitar și neurochirurg la clinica Charité¹.

Mă privi aprobator.

— Arătați foarte tânăr. Puteam crede că sunteți student. Și cu ce poate să-i fie de folos cimitirul din Peenemünde unui neurochirurg? Vreți să exhumați pe cineva?

1 Universitatea de medicină din Berlin.

— Fratele bunicii mele materne a murit aici. S-a întâmplat în toamna lui 1942. Lucra la Centrul de cercetări². Era matematician.

Dădu meditativ din cap.

— Da. Războiul acela... O tragedie. Și aveți pentru asta nevoie tocmai de opt zile?!

— În fine... Sper să aflu mai multe despre felul cum a murit. Poate cei de la muzeu mă pot ajuta. Moartea lui e ceva care mă urmărește de multă vreme.

— De ce anume?

— Greu de explicat. E o idee fixă din copilărie. Și apoi, acum trei ani, am intrat în posesia fostei lui case din Berlin. Străbunica mea, care locuise acolo după război, păstrase totul intact, așa cum era pe vremea lui, iar lucrurile, după cum știți, vorbesc. Uneori mă trezesc la mijloc de noapte de la clinchetul unor clopoței de vânt cu impresia că vor cu tot dinadinsul să-mi spună ceva, că șoptesc insistent o taină ce s-a cuibărit în memoria lor. În fine, am râs eu, văzându-i mina surprinsă cu care mă urmărea, îmi dau seama că m-am montat eu însumi să cred așa. Clopoțeii sunt doar un pretext.

— În patruzeci și doi, ziceți. Sunteți sigur că mormântul se păstrează?

— Da. Un alt frate de-al bunicii a trecut pe aici îndată după reunificare. El mi-a și spus că mormântul e foarte bine întreținut. Cineva a avut grijă de el în toți acești ani.

Am sorbit câteva înghițituri de ceai, după care am adăugat:

— E ciudat că acel om nu se arată. Nimeni nu poate afla cine e. Anume pe el aș vrea să-l găsesc cât încă nu e prea târziu.

— Înțeleg. Faceți pe detectivul.

2 Centrul de Investiții Tehnice al Armatei Germane, care a activat la Peenemünde în anii 1937-1945. Rachetele germane V-2, concepute acolo, au stat la baza tehnicii spațiale americane și sovietice de mai târziu.

— Într-un fel, dacă doriți.

Doamna Nagel se lăsă pe speteaza jilțului, meditând la ceva, fără însă a mă scăpa din ochi.

— Aveți un accent interesant. Nu-mi pot da seama...

— E un accent cezaro-crăiesc.

Femeia se uită la mine încurcată.

— Așa li se spunea odinioară austro-ungarilor, o lămurii. Ținutul de unde vin, Bucovina, a fost o vreme sub stăpânire austriacă. Acum e împărțit între Ucraina și România.

— Credeam că sunteți polonez, judecând după nume.

— Aveți ceva contra polonezilor?

— Ba deloc. Sunt bărbați frumoși printre ei.

Am zâmbit. Simțeam că bărbații frumoși erau printre te-mele față de care avea o anumită slăbiciune, deși cu toată firea ei căuta să respingă impresia asta.

— Sunteți căsătorit? continuă ea să mă iscodească.

— Nu.

— Aveți o prietenă?

— Nu, nu am.

— V-ați separat? Sau nu ați avut-o niciodată?

Am ridicat din umeri în căutarea unui răspuns potrivit.

— E mai greu să vă explic...

Doamna Nagel era vădit intrigată.

— Când eram copil, am început să întrețin un fel de registru al localităților vizitate. În aparență, e un lucru simplu. Dar ce înseamnă o localitate vizitată? Așa apăruse prima rigoare: vizitat înseamnă să pășesc acolo cu picioarele mele. La un moment dat însă apărură o nouă problemă: acum cinci ani a trebuit să fac o escală în aeroportul din Ekaterinburg pentru a lua avionul spre Irkutsk. Am stat în aeroport patru ore și nu mă puteam nicidecum liniști: am fost ori nu la Ekaterinburg? Atunci am introdus în acel registru o rigoare nouă: „exceptând posturile vamale și transbordările în gări ori aerogări”. Apoi, anul ăsta, în martie,

călătorind prin nordul Italiei, am avut o nouă dilemă. Luasem trenul de la Milano spre Aosta. Se impunea o transbordare la Chivasso, unde aveam la dispoziție 35 de minute. Mă chinuia o durere de cap teribilă, n-o mai suportam, trebuia să beau numaidecât o pastilă, dar cea mai apropiată farmacie era în afara gării, astfel încât am fost nevoit să ies din incintă și să trec strada. Acum nu mai știu ce să zic: am fost ori nu la Chivasso?

Mă ascultă cu un licăr ludic în privire. Când am terminat de vorbit, s-a ridicat din jilțul unde stătea, și-a turnat și ei un ceai, pe urmă reveni la loc, zicându-mi impasibilă:

— Cred că trebuie să vă înăspriți din nou criteriile, dar... Ce legătură are istoria asta cu întrebarea mea atât de simplă: dacă ați avut vreodată o prietenă?

— Vedeți, și întrebarea dacă ați fost ori nu undeva pare la fel de simplă. Abia concretizările o complică. Dacă admit că am fost la Chivasso, atunci da, am avut o prietenă când eram la facultate, la Moscova.

— Mda, complicat.

Am săltat cu apatie din umeri, uitându-mă la ea mai atent. A fost o femeie frumoasă, din specia aceea de individe austere, aproape rigide, care ascund sub cămășile parfumate de noapte niște trupuri însetate de plăceri. Acum părea să fie doar nefericită. Ceva anume din felul ei de a se ține, din curbura gurii, chiar și din compozițiile triste cu flori uscate care se șteau discrete de prin vasele de faianță albastră de Bunzlau, așezate simetric pe cele câteva console și noptiere de lemn de cireș, mă convingeau de asta. Efectiv, lucrurile chiar știu să vorbească, doar că trebuie să le înveți limba. Tot atunci am observat în penumbra camerei vecine silueta unei fete. Nu-i vedeam ochii, dar din felul în care sta rezemată de perete îmi dădeam seama că mă urmărise înțepenită pe toată durata confesiunii mele.

— Știți, m-am răzgândit, o să mai beau un ceai, am zis eu fără a-mi lua ochii de la tânăra care se topea în umbre.

Doamna Nagel își îndreptă și ea privirea spre locul încotro mă uitam.

— Sandrina! Nu știam că ai revenit. Nu te-am auzit. E fiica mea, mă lămuri ea.

Fata avansă în lumină, se opri ezitant, apoi îmi întinse mâna roșind ca o floare de mac:

— Sandrina.

Era o pomeraniană tipică, ca acelea din tablourile lui Walter Zuchors: zveltă, obrații rumeni, presărați cu pistrui mărunți, părul de culoarea orzului copt și ochii împrumutați de la o mare răscolită de vânt.

— Woldemar.

Doamna Nagel îmi turnă ceaiul în ceașcă, urmărindu-ne furișat. Sandrina mai rămase o clipă în fața mea, nehotărâtă, după aceea se întoarse pripită, fără nicio lămurire, în camera neiluminată din care ieșise.

— Părinții dumneavoastră locuiesc în Germania? se interesează doamna Nagel, oferindu-mi ceașca din care ieșeau aburi cu arome de ierburi.

— Nu, în Belgia. Taică-meu e diplomat, ambasador într-o țară din America de Sud, trece rar pe acasă. La Bruxelles stă doar maică-mea cu sora mea mai mică, dar eu am fost crescut de sora mamei, în Uniunea Sovietică. Așa s-a întâmplat.

Mă îndemnă cu privirea să spun mai mult.

— Mama mea e o pianistă destul de faimoasă. A fugit din URSS pe când aveam patru luni, măritându-se cu acest diplomat belgian, pe care l-a cunoscut încă pe vremea când dânsul era la post în ambasada lor de la Moscova. Se pare că el și este tatăl meu natural, dar... În fine, eu îi consider mai departe ca părinți pe cei care m-au crescut, adică pe mătușă-mea și pe soțul ei. M-am ridicat într-o pădure din munții Carpați, chiar la hotarul dintre Ucraina și România. Mătușă-mea e șefa unei

mari gospodării silvice de acolo. De asta și sunt cam sălbatec. Am crescut printre cai și cucuvele.

Ea râse aprobator.

— „În fine”, așa precum văd că vă place să ziceți, pare să fiți un pic cam ciudat, e adevărat, dar sălbatec nu sunteți. Aveți doar o soră?

— Am două surori. Foarte frumoase. Evelyne, cea mai mică, urmează să-și ia în curând masterul în drept. Tata i-a očit un mire foarte bun, fiul unui controversat șef de stat latinoamerican, un băiat cu multiple talente care, nu mă îndoiesc, va duce departe și pentru multă vreme faima familiei și țării lui. Sunt convins că Evelyne îi va fi un condrumet vesel, util și de nădejde pe cărările prăpăstioase ale carierei ce i se întrezărește. Amélie, cea mai mare, a studiat finanțe la Stanford și s-a măritat singură, foarte repede și extrem de reușit cu un merituos om de afaceri, flăcău târziu, mult mai în vârstă decât ea, posesorul uneia dintre marile averi ale Americii. Soră-mea n-a fost o studentă strălucită, dar a dus-o capul să facă poate cea mai abilă operațiune financiară a deceniului. Lucrurile i s-au aranjat foarte bine: are deja o fetiță și mai așteaptă un copil.

— Nu vorbiți cu prea multă afecțiune despre surorile dumneavoastră, constată ea râzând.

— Ba, dimpotrivă, le găsesc pe amândouă foarte abile. Se vor descurca în viață cu aceeași îndemânare cu care a făcut-o și maică-mea. În fine... Într-un fel aveți dreptate, nu sunt foarte apropiat de ele. Am crescut separat. Când eram mic, credeam că Amélie și Evelyne îmi sunt verișoare. Le știam doar din fotografii. Mama nu putea intra în URSS și nici noi nu aveam cum ieși peste hotare. Pentru prima dată mi-am văzut surorile când eram în anul întâi la facultate, deja pe vremea lui Gorbaciov.

Doamna Nagel s-a interesat dacă mai beau o ceașcă de ceai. Am refuzat, ca și propunerea repetată de a gusta prăjitura cu dulceață de trandafir.

— E cineva care se ocupă de cimitir, vreun îngrijitor?

— Da. Domnul Grabowski, vecinul meu, fost profesor de istorie. O face ca voluntar, pentru că acolo sunt mormintele comune ale deținuților din lagărul de concentrare. Vreți să-l chem? se învioră ea. Vine totdeauna cu plăcere să discute cu chiriașii mei.

— Dacă nu vă deranjează. Și dacă nu e prea târziu.

— Nu, domnul Grabowski e un tip drăguț și cu bun-simț. Vine când trebuie, pleacă tot când trebuie. Am fost colegi de serviciu la școală. Eu am predat chimia, nevasta lui biologia. Niște oameni de aur, și el, și ea.

A mers în altă cameră, de unde am auzit-o vorbind la telefon. Între timp am analizat mai atent salonul cu tavan scund, sprijinit pe câteva bârne mari de stejar vopsit în cafeniu. Flori și bibelouri de faianță și porțelan la geamuri, mobilier bun, deși cam vechi. Covoarele erau noi, ieftine și curate, ca și pernuțele în huse brodate de pe scaune. Perdelele de la geam, croșetate de mână, erau ireproșabil de curate și bine scrobite. Pe pereți se vedeau câteva acuarele decolorate, în rame de cupru, lucrări ale unor artiști locali. Domnea o atmosferă septică în casa asta, și totuși fațada austeră nu ascundea definitiv o stare de dureroasă melancolie carnală.

Domnul Grabowski s-a dovedit a fi iute de picior. Era un bătrânel scund și rotund, cu o mustață mare și deasă, sub care se vedea o gură mică, cu buze miezoase, roșii. Totul părea rotund la el – ochii verzi, obrații rumeni, gura, urechile, capul, burta, picioarele. Cred că am scăpat un zâmbet involuntar salutându-l.

— Paul Grabowski.

— Woldemar Skawronski.

— Polonez?

— Nu. German. Adică, un amestec... Vin dintr-o regiune mai puțin cunoscută a Ucrainei, din Bucovina...

— Ah, Bucovina! m-a întrerupt el, înviorându-se. Frumos! Interesant!